
МОВНІ СИСТЕМИ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ В ПОЛІЕТНІЧНОМУ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Отримано: 29 грудня 2025 р.

Прорецензовано: 16 лютого 2026 р.

Прийнято до друку: 20 березня 2026 р.

Email: anatoliy.khudoliy@oa.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8144-126X>

Scopus Author ID: 57195832235

DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29\(97\)-166-172](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29(97)-166-172)

Худолій А. О. Запозичення та новотвори в сучасній українській мові як віддзеркалення суспільно-політичних змін. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 29(97). С. 166–172.

УДК: 811.161.2 (45)+43

Худолій Анатолій Олексійович,
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри англійської філології,
Національний університет «Острозька академія»

ЗАПОЗИЧЕННЯ ТА НОВОТВОРИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН

Мета. У статті проаналізовано англійськомовні запозичення та новотвори, що функціонують в українських ЗМІ.

Матеріал та методи. Матеріалом дослідження стала низка українських газет, на шпальтах яких вдалося виявити приклади англійськомовних запозичень та лексичних новотворів. Приклади виявлені шляхом вибірки з 18 українських газет 2019–2025 рр. та охоплюють нові лексичні одиниці сучасної української мови. Обсяг вибірки – 91 номінативна одиниця.

У статті використано низку методів. Контент аналіз провідних електронних версій українських засобів масової інформації сприяв виявленню прикладів ілюстративного матеріалу. Описовий метод було застосовано для аналізу особливостей виявлених англійськомовних запозичень та новотворів, що функціонують у медіапросторі України. Було застосовано аналіз словникових визначень для пояснення тих чи інших семантичних особливостей мовних засобів. За допомогою контекстно-ситуативного методу вдалося з'ясувати та інтерпретувати зміст досліджуваних номінативних одиниць.

Результати. У лексичному складі мови українських ЗМІ вдалося виокремити групи запозичень, пов'язаних з певними сферами суспільно-політичного життя. У переважній більшості (91 одиниця) – це слова, що стосуються: банківської справи, ІТ, бізнесу, фінансів, нових технологічних транспортних засобів, суспільної сфери, політики, військової сфери тощо. Здійснений аналіз англійських запозичень та новотворів дав змогу окреслити провідні сфери вжитку виявлених лексичних та термінологічних одиниць. Вони свідчать про динаміку процесів, що відбуваються у економічному, політичному та соціальному просторі українського суспільства.

Висновки. Українська мова зазнає суттєвих змін під впливом глобалізаційних процесів та суспільних змін, що відбуваються в Україні.

Ключові слова: англійцизми, запозичення, новотвори, українські ЗМІ, мовні зміни.

Anatoliy Khudoliy,
DSc. in Political Science, Professor,
Head of the Department of English Philology,
National University of Ostroh Academy

BORROWINGS AND INNOVATIONS IN MODERN UKRAINIAN AS A REFLECTION OF SOCIO-POLITICAL CHANGES

Objective. The article analyzes English borrowings and neologisms that function in Ukrainian media.

Materials and Methods. Ukrainian newspapers served as foundation for illustrative material of the research that made it possible to identify examples of English borrowings and lexical neologisms. The examples were identified by sampling from 18 Ukrainian newspapers between 2019 and 2025 and cover new lexical units of the modern Ukrainian language. The number of the selection is 91 nominative units. The article illustrates a number of methods applied for the research. Content analysis of the leading electronic versions of Ukrainian mass media contributed to the identification of examples of illustrative material. The descriptive method was used to analyze the features of the identified English-language borrowings and neologisms that function in the media space of Ukraine. An analysis of dictionary definitions was useful for explaining certain semantic features of language tools. The contextual-situational method made it possible to clarify and interpret the content of the selected nominative units.

Results. In the lexical composition of the Ukrainian media language, we managed to identify groups of borrowings related to certain areas of socio-political life. The vast majority (91 units) are words related to: banking, IT, business, finance, new technological means of transport, the public sphere, politics, the military sphere, etc. The analysis of anglicisms and neologisms made it possible to outline the key areas of use of the identified lexical and terminological units. They indicate the dynamics of processes occurring in the economic, political and social space of Ukrainian society.

Conclusions. The Ukrainian language sustains significant changes under the influence of globalization processes as well as social changes taking place in Ukraine.

Keywords: Anglicisms, borrowings, neologisms, Ukrainian media, language changes.

Вступ. Початок ХХІ ст. – період докорінних змін в політичній, економічній та інших сферах суспільного життя. Це період глобальних змін, в якому провідна роль належить англійській мові, тому, як наслідок, чимало слів з англійської мови проникає в українську мову.

Постановка проблеми. Зі зміною світу змінюється й мова, оскільки її функції розширюються з розвитком технологій, науки, суспільного розвитку. Актуальним сьогодні є питання мовних змін, змін яких зазнає українська мова в ХХІ ст. Сучасний стан розвитку українського суспільства характеризується динамікою у всіх сферах життя суспільства. Згадані вище зміни виникають як реакція на ті чи інші події, що відбуваються в житті українського суспільства, чи йдеться про російську агресію проти України, чи корупційні скандали, на кшталт *Міндінгейт*. Низка зазначених змін має мовне втілення з урахуванням того факту, що мова виконує комунікативну, номінативну та когнітивну функції у житті суспільства. Відповідно, вищезгадані зміни потребують вивчення, опису та реєстрації.

Актуальність дослідження. Сучасні ЗМІ відображають різні сторони життя суспільства і процеси перетворень у мові. Будь-яке явище знаходить відображення на сторінках газет і журналів, екранах телевізорів, на сайтах Інтернету. Електронні та друковані ЗМІ у більшості випадків є першими фіксаторами, які реєструють появу лексичних інновацій. У цьому контексті особливої гостроти набуває питання іншомовних запозичень і появи нових лексичних одиниць (ЛЮ) у мові сучасних друкованих ЗМІ. Вище зазначені фактори підсилюють актуальність теми англійських запозичень і функціонування нових слів у засобах масової інформації України.

Мета статті полягає в аналізі запозичень і новотворів у сучасній українській мові як віддзеркалення суспільно-політичних змін. Для досягнення поставленої мети заплановано такі завдання:

- виявити та описати англійські запозичення в українських ЗМІ;
- визначити провідні сфери появи нових англійських запозичень.
- розглянути новотвори, що з'явилися в українській мові під впливом російської агресії проти України.

Слід зауважити, що наша стаття не претендує на вичерпність та повноту опису усіх прикладів, оскільки аналіз значної кількості запозичень і новотворів, що заповнили медійний простір України потребує значних зусиль та обсягу розкриття. На жаль, обсяг статті не дає змоги вичерпно висвітлити актуальне питання, хоча сприяє частковому висвітленню актуальної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. За останні роки з'явилася низка досліджень, присвячених окресленій проблематиці. Е. Пікок (2015) розглядає запозичення та розвиток української мови як націєтворний механізм, який активно розвивається після проголошення незалежності України. Низка українських дослідників і дослідниць розглядають ті чи інші аспекти використання англійських запозичень в українській мові. Л.М. Архипенко (2004) аналізує іншомовні лексичні запозичення в українській мові (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.). Науковиця виокремлює етапи і ступені адаптації запозичень. С.А. Федорець (2005) розглянув англійські запозичення в мові сучасної української реклами. Н. Попова (2005) розрізняє англіцизми та аспекти їхнього засвоєння в сучасній українській мові. Я.В. Битківська (2008) відстежила тенденції засвоєння та розвитку семантики англіцизмів у сучасній українській мові. Ю.О. Молоткіна (2016) акцентує увагу на мовних і позамовних причинах проникнення англіцизмів у сучасну українську мову. Л.С. Козуб (2017) описав особливості використання англіцизмів у сучасній українській мові на матеріалі зовнішньої та Інтернет-реклами. І.О. Коробова (2022) досліджувала новітні запозичення англійського походження в сучасній українській мові й визначила основні тенденції в поповненні її словникового складу в умовах глобалізації. Українські науковці приділяють увагу поповненню узусу англійськими термінологічними одиницями, які заповнили український мовний простір. О.С. Дьолог (2019) розглянув англійські запозичення в економічній термінології сучасної української мови.

Варто зауважити, що низка вищезгаданих досліджень не віддзеркалюють сучасних мовних змін з точки зору запозичень, оскільки віддалена у часі, а мова – система динамічна, яка під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників, зазнає дедалі більших змін. З урахуванням цих чинників, аналіз запозичень у українській мові на матеріалі сучасних засобів масової інформації є актуальним.

Виклад основного матеріалу. Запозичення в мові – один з важливих чинників її розвитку. Запозичення – слово або словосполучення, що увійшло до складу мови-реципієнта та асимілювало у ній. Залежно від мови, з якої було запозичено слово, такі одиниці називають англіцизмами, романізмами, латинізмами, полонізмами тощо. У контекст нашої статті, вважаємо доречним використовувати термін *англіцизм*. Сучасні мовознавці у своїх дослідженнях також використовують цей термін. Поділяючи їхню думку, зазначаємо, що англіцизм – це запозичена з англійської мови чи за її посередництва лексична одиниця, яка має щонайменше одну семему, що виникла під домінантним впливом англійської мови.

Поряд із запозиченнями, слід зазначити появу і використання неологізмів. Неологізми – нові слова, словосполучення або фразеологічні одиниці, що виникають у мові внаслідок розвитку науки, техніки, суспільного життя. Наприклад:

...Але і уявити собі не могли, що якісь там темники як всього лише квазівки журналістам, що освітлювати та як коментувати ті чи інші події, це дитячі забавки порівняно з цілою мережею телеканалів та армією *порохоботів*, які захищають президента Порошенка і його дії під час війни, і які поставили громадянське суспільство на межу руйнування (Дацюк С. Що робити з пороходами? Українська правда. 26 квітня 2019). ЛЮ *порохобот* утворена шляхом поєднання морфеми *порох* та *бот*. Морфема *порох* є скороченням від прізвища колишнього президента України – П.О. Порошенка. А під *ботом* розуміють спеціальні програми, що імітують поведінку людей і виправдовують політичну діяльність П. Порошенка.

Слід зауважити, що однією з причин появи значної кількості англіцизмів в українській мові є перекладачі, які перекладають інформацію з англомовних джерел і які воліють не перекладати, використовуючи українські відповідники, а запозичувати слова, що, зрештою призводить до засилля англіцизмів в українській мові. Таким чином, перекладачі, відповідно до універсального закону економії зусиль, заощаджують час, що прискорює процес перекладу. Частково такий підхід пояснює той факт, що сьогодні такі слова, як *спойлер*, *хейтер*, *кріндж*, *дедлайн*, *кейбек* трапляються у сучасних ЗМІ. З кожним роком чимраз більше англіцизмів проникає в українську, і вони починають жити своїм життям як повнозначні заміники українських слів. До прикладу:

Трамп зазначив, що не має конкретного дедлайну для Путіна, однак він має чітке бачення – війна повинна закінчитися якнайшвидше (Гончар І. Підсумки мирних перемовин у США, заяви Трампа. 1 грудня 2025). Замість слова *дедлайн*, цілком доречно було зазначити – *кінцевий термін*.

Існують конкретні причини появи запозичень. Серед них слід зауважити: 1) престиж англомовних країн, таких як США та Великобританія на світовій арені; 2) потреба називати нові предмети, явища, поняття, що не мають відповідників в українській мові; 3) потреба замінити назви точнішими, зрозумілішими, які б більше відповідали нормам сучасної української мови (лексичні неологізми); 4) набуття існуючими словами нових значень (семантичні неологізми); 5) бажання дати предмету/явищу свіжу, образну назву, яка більше відповідає світосприйманню автора; 6) лаконічність – заміна фраз і словосполучень одним словом; 7) детальніший опис того або іншого явища; 8) прагнення до модного, престижного тощо; 8) (індивідуальні чи авторські неологізми).

У ході поповнення сучасної української мови англіцизмами вбачаємо зближення загальнонародної мови та мов для спеціальних цілей, зростаючий вплив наукового мовлення на публіцистику, а через неї і на розмовну українську мову. Розвиток же технологій стирає межі між термінологічною та нетермінологічною лексикою, тобто терміни із вузькоспеціалізованих сфер мігрують до сфери загального вжитку. У процесі детермінологізації терміни перетворюються в одиниці загальнонародної мови [Худолій, 2006: 186]. Існують очевидні фактори залежності семантичних трансформацій терміна: компетенція суб'єкта в конкретній сфері знань, номінативна потреба (необхідність позначити нове поняття), експресивна потреба (створення виразнішого або лаконічнішого позначення предмета, що вже має назву) тощо.

Престижність теж відіграє важливу роль у процесі появи англомовних слів в українській, оскільки зміст запозичень полягає в тому, що іншомовні слова здаються сучаснішими, ніж їхні українські відповідники. Іншомовні слова виступають ефективними засобами підвищення власної вагомості, відповідної професії: *фрілансер* – вільнонайманець, *рієлтор* – посередник, житлозбувач тощо.

Кабмін запускає гранти для фрілансерів та креативних компаній: як отримати до 1 млн грн. (Кабмін запускає гранти для фрілансерів та креативних компаній: як отримати до 1 млн грн., 2025). Термін *фрілансер* настільки часто використовують, що всі сприймають його як звичне, усталене слово. Аналогічна ситуація зі словом *рієлтор*.

В Україні може з'явитися перше системне регулювання діяльності рієлторів (Кінець тіншовим схемам – українцям готують нові законодавчі зміни для рієлторів, 2025). Замість посередника на ринку нерухомості узвичаєним словом є *рієлтор*.

На нашу думку, існує ще один вагомий чинник, що пояснює засилля англомовних запозичень в українській мові, і це закон економії зусиль. Слід зазначити, що англійську мову дедалі активніше використовують у повсякденному вжитку, і як наслідок, вона впливає на спілкування, а відтак, і на мову друкованих ЗМІ. Тому, щоб зекономити час на пошук українського відповідника, використовують англійське слово. Чимало молодих людей, які мають ділові зв'язки з іноземними компаніями, вільно володіють англійською, тому для них простіше використати те чи інше англійське слово, що спрощує мовленнєві зусилля. На жаль, дотриманням чистоти української мови вони не переймаються. Також спостерігаємо тенденцію до спрощення мови, і в даному випадку, спрощення не на користь української.

Окрім лінгвальних, існують також екстралінгвальні чинники: швидкі економічні трансформації, перехід від планової до ринкової економіки. За короткий проміжок часу з'явилася значна кількість нових економічних реалій, які прийшли, перетворилися з англійської. І в більшості випадків, ці найменування запозичено в готовому вигляді. Слід розуміти, що запозичення та їхній узус – це не миттєва зміна, а процес і, як процес, він вимагає певного часу, тобто запозичення проходить відповідні етапи мовленнєвої адаптації: входження, засвоєння та укорінення запозичень. Існують певні рівні запозичень: фонетичний, лексичний, семантичний, словотвірний та синтаксичний. На даному етапі розвитку української мови спостерігаємо лексичні, семантичні та словотвірні зміни в мові.

У лексичному складі мови українських ЗМІ вдалося виокремити групи запозичень, пов'язаних з певними сферами суспільно-політичного життя. У переважній більшості (91 одиниця) – це слова, що стосуються: банківської справи, ІТ, бізнесу, фінансів, нових технологічних транспортних засобів, суспільної сфери, політики, військової сфери тощо.

Однією з популярних груп термінів, які заповнили українські ЗМІ – це слова, що стосуються **банківської справи (17)**: *сквіз-аут* (процедура обов'язкового продажу акцій), *міноритарії*; валюта: *крипто валюта*, *криптопортфель*, *криптогаманець*, *криптомат*, *віртуальна валюта*, *лайтнінг*, *біткоїн*, *біткоїн гаманець*, *біткоїн кеш*, *лайткоїн*, *ефіріум*, *біткоїн телеграм бот* (імітує посередника і гаранта при купівлі криптовалюти), *бот* (програма, що імітує діяльність людини) (Ціна Bitcoin. Binance. 06.12.2025).

Вище зазначені терміни значною мірою стосуються світу криптовалют: *міноритарії* (незначна частка акцій/власності), *криптовалюта* (цифрові гроші, як-то *біткоїн*, *ефіріум*, *лайткоїн*, *біткоїн кеш*), *гаманець* (програмний/апаратний інструмент для зберігання), *портфель* (сукупність криптоактивів), *криптомат* (крипто-термінал), а також *віртуальна валюта* (загальний термін), *лайтнінг* (технологія для швидких платежів у мережі Bitcoin), *криптові біржа* (платформа для торгівлі, наприклад, Binance) та телеграм-боти для зручного управління криптоактивами, що використовуються для купівлі, продажу та зберігання цифрових активів у децентралізованій системі, *дедоларизація* (знецінення долара як світової валюти).

Нагадаємо, *епоха глобального домінування долара США, що тривала десятиліттями, наближається до завершення. Згідно з аналітичним матеріалом агентства Bloomberg, зростання світової торгівлі та фінансової інтеграції, що минає повз США, а також агресивна зовнішня політика Вашингтона, прискорюють процеси дедоларизації* (Озтурк І. Долар під

загрозою: американська валюта готується до найгіршого року з 2017-го. 2025). У реченні використано ЛО *дедоларизація*, утворену морфологічним способом, шляхом додавання префікса *де-* до основи слова. Семантика слова пов'язана з ослабленням долара як світової валюти, що втрачає позиції внаслідок агресивної зовнішньої політики Д. Трампа.

Окрім банківської справи, поповнюють сучасну українську мову і терміни інформаційних технологій, серед яких домінують комп'ютерні термінологічні одиниці. Природно, що досягнення інформаційно-технологічної революції знаходять відбиток у мові ЗМІ. У сучасних умовах провідною цариною лексичних інновацій, що суттєво впливають на життя суспільства, залишається **ІТ (інформаційні технології) (20)**. Наприклад: *блокчейн* (система структурування інформації); *контент*, *е-квиток*, *скайп*, *валідатор* (система автоматизованої оплати проїзду), *айтішнік*, *майнер* (програма для роботи над криптовалютою), *майнінг*, *е-формат*, *чіпокаліпсис* (програмне забезпечення від зловмисних програм), *відео файл*, *десктопна версія*, *боти*, *фейки*, *лайки*, *репости*, *тролі*, *3-G*, *4-G покриття*, *нікнейм* тощо.

Одним з найвідоміших кейсів використання *чат-ботів* у медіа – американська компанія CNN. Їхній *Facebook-бот* дозволяє користувачеві самостійно налаштовувати інформацію від компанії, яку він хоче бачити. Є можливість обрати конкретні теми, про які ви хочете отримувати новини, або підписатися на розсилку головних новин дня (5 вдалих прикладів чат-ботів у медіа. Інтерв'ю. Україна. 11 вересня 2019). У вище поданому реченні вжито два запозичення – *чат-бот* та *Facebook-бот*, обидва терміни є складними ЛО, утвореними шляхом складання основ, у першому випадку – *чат* і *бот* а в другому – *Facebook* і *бот*. Під *чат-ботом* розуміють програму, задіяну для спілкування з клієнтами у чаті, це – функція для обміну повідомленнями у реальному часі. *Facebook-бот* – це теж програма, яку використовують для обміну повідомленнями та організації роботи на платформі *Facebook*.

Активно розвивається сфера бізнесу (18): *стартап*, *стартапери*, *маркетплейс*, *ритейлери*, *поштомати*, *кешбек* (повернення коштів), *3Д принтер*, *офшори*, *крафтовий виробник*, *такс фрі*, *рейдери*, *краутфандинг*, *трейдери*, *зернотрейдери*, *мерч*, *хаб* (центр), *дефолт*, *протекціоністські заходи*.

Саме час отримати *мерч* Клубу УП, щоб підтримати незалежну журналістику! (Стартував різдвяний розпродаж мерча «Української правди». Українська правда. 17 грудня, 2025). *Мерч* (від англ. merchandise – товар) – це продукція відомої компанії (одяг, аксесуари, сувеніри, канцтовари), яку використовують для реклами, підвищення лояльності та створення емоційного зв'язку з аудиторією. У даному випадку, *мерч* – це футболка від Української правди.

Трейдери закладають у ціни два зниження ставок у США наступного року, тож активи, що не приносять купонного доходу, такі як золото, ймовірно, й далі отримуватимуть підтримку в умовах низьких ставок (Крижний А. Срібло пробиває \$75, золото й платина оновлюють рекорди. Економічна правда. 26 грудня 2025). *Треjder* – це фахівець або фізична особа, яка займається купівлею та продажем фінансових інструментів (акцій, валют, облігацій, криптовалют) на біржах, щоб отримати прибуток від коливань цін, активно укладаючи угоди на короткостроковій основі. У реченні йдеться про торговців, які, враховуючи коливання цін, закладають фінансові ризики у ціни. ЛО *трейдер* широко використовують як у професійній сфері, так і в повсякденному житті.

З розвитком поштових послуг, виникло така лексична одиниця як *поштомати*, під якими розуміють своєрідні камери для зберігання відправлень.

Поштомати останніми роками часто можна побачити на вулицях України та навіть у прогонах будинків. Їх використовують поштові сервіси та *ритейлери* для зручного доставлення замовлень та посилок (Шевченко Л. Як українці з Jetbeep створили поштомати. Liga.net. 06.12.2025). У вище поданих реченнях вжито два запозичення – *поштомати* та *ритейлери*. Обидві лексичні одиниці походять з англійської мови.

Серед інших побоювань *стартаперів* – виїзд працівників за кордон, втрата контрактів, партнерів та постачальників, обмеження доступу до джерел фінансування, перебої зі зв'язком (Шевченко Л. Мобілізація опинилася на першому місці серед ризиків укр. стартапів. Liga.net. 29.11.2025). Поданий приклад ілюструє морфологічний спосіб творення ЛО, яка з'явилася внаслідок додавання суфікса *-ер* до основи існуючої одиниці – *стартап*. Згаданий суфікс позначає особу, виконавця дії. *Стартапер* – це підприємець, що створює нову компанію на основі якоїсь інноваційної ідеї, продукту чи технології з високим потенціалом розвитку.

Зробити український код відомим на весь світ: як працює *маркетплейс* IT-компаній CodeUA (Туча О. Зробити український код відомим на весь світ. Liga.net. 06.12.2025). *Маркетплейс*, композиційно, є складним словом, поєднанням двох лексем – *маркет* і *плейс*. В українській мові його вживають зі значенням онлайн-платформа, що об'єднує багатьох продавців і покупців. Цей термін є досить поширеним, не лише у сфері бізнесу, але й в узусі.

Це не вигадки та не акція до Чорної п'ятниці – це *кешбек* (Колесник І. Гроші з повітря. Liga.net. 05.12.2025). Слово *кешбек* є словом-комполитом, яке має у своєму складі дві основи – *кеш* і *бек*, які шляхом безпосереднього присєднання утворили складне слово. Згаданий комполит звично вживають зі значенням – система, за якої крамниця, банк або сервіс, повертають покупцеві частину коштів, витрачених на товар чи послугу.

Стрімкий технологічний розвиток сприяв удосконаленню старих і появі нових технологічних **транспортних засобів (8)**: *гелікоптер*, *квадрокоптер*, *дрон*, *хайперлуп* (різновид вакуумного потягу), *електрокари* (авто, що працюють на електриці), *маглев* (потяг на магнітній підвісці), *лоукостер*, наземний *лоукостер*.

Найбільший *лоукостер* в Європі оштрафували на €255 мільйонів: виявлено зловживання (Ведмеденко І. УНІАН. 23.12.2025). *Лоукостер* (від англ. low-cost) – це бюджетна авіакомпанія, яка пропонує значно дешевші квитки завдяки відмові від більшості додаткових послуг, таких як безкоштовне харчування, багаж (оплачується окремо) та розваги, залишаючи пасажирів лише базовий переліт, що робить подорожі доступнішими. *Лоукостер* – є комполитом, утвореним від двох основ, *лоу* (*low*) та *костер* (*cost*) шляхом їхнього поєднання та додавання суфікса *-ер*.

Лексичні запозичення заповнили **суспільну сферу (17)**, зокрема: *мем* (одиниця культурної інформації, яку передають під час навчання), *лайфхак* (хитрість), *хеппі енд* (щасливий кінець), *трансгендер* (людина, чия гендерна ідентичність відрізняється від статі, визначеної при народженні), *тріп* (подорож), *колінг* (формат спільної оренди житла), *коворкінг* (спільна праця), *блогер*, *стікери*, *топ-запитання*, *піца на хешбрауні* (підсмажена до хрусткої скоринки), *ком'юніті* (спільнота),

геймери (люди, які активно грають у відеоігри), *таблоїд* (щоденна газета), *флешмоб* (заздалегідь спланована акція, збір у громадському місці для виконання масових дій), *овертайм* (додатковий час).

Мережа *pet friendly* *колівінг* поряд з метро, з окремими апартаментами та зонами спільного користування такими як *коворкінг*, пральня, *bbox*, *тераса*. Приєднуйся до крутого ком'юніті! (Орендує окремі апартаменти в мережі Co-living One. 26.12.2025). Співжиток або *колівінг* – модель спільного проживання трьох або більше біологічно неспоріднених людей. *Коворкінг* – це спільний офісний простір, що надає гнучкі робочі місця для незалежних професіоналів (*фрилансерів*, підприємців), дозволяючи їм працювати поруч, обмінюватися досвідом та ідеями в комфортній атмосфері, на відміну від традиційного офісу чи дому, і часто з елементами спільноти.

Нові поняття, пов'язані з **материнством (2)**, активно використовують в українській мові (1): *доула* (помічник при вагітності та родах), *доула смерті*. *Доула* – це підготовлений фахівець, зазвичай жінка, яка сприяє майбутній мамі під час вагітності, пологів та після пологів. Вона не замінює лікаря, акушера чи гінеколога, проте емоційно асистує жінці, сприяє їй почуватися впевнено і комфортно упродовж усього періоду пологів. З часом слово *доула* розширило семантичний діапазон і, згодом, виникло нове поняття – *доула смерті*:

«Я достатньо доросла, щоб витримати твоє горе». Як працюють *доули смерті* в Україні (Мазіна Н. «Я достатньо доросла, щоб витримати твоє горе». Як працюють доули смерті в Україні. Hromadske. 31 жовтня 2024). У даному контексті використано лексичну одиницю – *доула смерті*, під якою розуміють жінок, які допомагають іншим людям під час горя та наприкінці життя. Вищезгадане словосполучення утворилося шляхом поєднання двох лексичних одиниць, англійського запозичення, лексеми *доула* та українського слова *смерть*. Вони утворюють нове поняття, семантично відмінне від існуючого поняття *доула*.

Не відстає від інших сфер діяльності і **політична сфера (9)**. У політичному дискурсі звичними є такі ЛО: *брифінг*, *імпічмент*, *фейк*, *i-гавененс*, *анонсовані заходи*, *санкції*, *офшоргейт*, *Міндічгейт*, *трафік*.

Корупційний скандал «*Міндічгейт*» розкрив масштабну схему у сфері енергетики, пов'язану з високопосадовцями (Сніцарчук О. «Міндічгейт» і політична криза на тлі наступу Росії. Радіо Свобода. 21 листопада 2025). *Міндічгейт* (*Mindichgate*) – це лексична одиниця, що асоціюється зі скандалом і розслідуванням діяльності українського бізнесмена Тимура Міндіча, співвласника «Кварталу 95», пов'язаного з корупційними схемами та ймовірним впливом на владу, зокрема у контексті операції *Midas* (Мідас) антикорупційних органів, і стосується розкриття можливих корупційних дій та фінансових махінацій за участі близьких до влади осіб.

Окрім англійських запозичень, в українському медійному просторі функціонує низка лексичних одиниць-неологізмів, що з'явилися внаслідок російської агресії Росії проти України. **Російська агресія** проти України спричинила появу та вжиток слів (17) на позначення: процесів, явищ, місць, груп людей, які асоціюють із війною.

До процесів відносимо такі лексичні одиниці (5): *денацифікація*, *демільтаризація*, *спецоперація на Донбасі*, *дехімізація*, *дерадянська* (звільнення від радянського спадку) тощо.

Попри пряме вторгнення, Кремль заперечує наміри окупації України і заявляє, що метою вторгнення є «*демільтаризація і денацифікація України*» (Путін заявив, що знищення військової інфраструктури України «практично завершено»). У поданому реченні вжито відразу два новотвори, – *демільтаризація* і *денацифікація*. Обидві ЛО утворено шляхом додавання префікса *де-* до основи іменника. Лексема *мілітаризація* існувало в українській мові і раніше, проте новотвір з'явився після виступу президента РФ Путіна у 2022 році, коли Кремль розпочав *СВО* (*спеціальную военную операцию*). Слово *денацифікація* – є семантичним неологізмом, оскільки зазнало семантичного переосмислення, і виявилось семантичним похідним від існуючої ЛО *денацифікація* – система заходів, спрямована на звільнення економіки, політики, культури, ЗМІ та юриспруденції колишнього Третього Рейху від впливу та наслідків націонал-соціалізму після Другої світової війни [Taylor, 2011: 253-254]. Російські пропагандисти активно використовують лексичну одиницю *денацифікація* для формування асоціативного зв'язку між злочинами нацистів і діяльністю патріотичних сил України.

«Ви вирішили провести «*дехімізацію*» України?» – Зеленський відповів на фейк РФ про хіматаки (Зеленський відповів на фейк РФ про хіматаки. Сьогодні. 11.03.2022). За аналогією з іншими словами, згаданими вище, утворився ще один неологізм, – *дехімізація*, утворений шляхом додавання префікса *де-* до основи слова. Лексема має переосмислене значення, оскільки під нею розуміють звільнення України від хімічної зброї, яку Україна не використовує.

До явищ відносимо такі одиниці (3): *Рашизм* – політична ідеологія та практика владного режиму Росії першої чверті ХХІ ст., що базується на ідеях «особливої цивілізаційної місії» росіян, нетерпимості до культури інших народів; *Кадиризм* – політика Р. Кадірова (вбивства, шантаж, поліцейська місія підрозділів); *Путінізм* – імперіалістична політика Росії за каденції В. Путіна.

До місць відносимо так приклади лексичних одиниць (6): *гуманітарні коридори* / *зелені коридори* – типи проходів для цивільних, висунуті воюючою стороною або міжнародним співтовариством у випадку гуманітарної інтервенції; *Мордор*, *Чорнобаївка*, *Змісбаївка* тощо.

Зрозуміло, що якби *Мордор* (РФ) не використовував небо для боїв, то його можна було б використовувати для евакуацій (Олещук П. Що має на увазі Путін, говорячи про «денацифікацію» України. 4 березня 2022). У поданому реченні топонім *Мордор* вжито на позначення Росії, як країни зла, темних сил. Назву запозичили з творів Джона Толкіна «Володар перснів». У контексті російсько-української війни, *Мордор* асоціюється із Росією, а ЗСУ представляють світлі сили.

Судячи з тривалої *детонації*, 16-й епізод серіалу «*Чорнобаївка*» таки відбувся. Всупереч сумнівам суспільства, що цей ідіотизм у принципі можливий у виконанні розумних істот і завдяки халатній бездарності нового керма «операцією» генерала Дворнікова (Бережанський. ТСН. 18.04.2022). *Чорнобаївка* – це село на Херсонщині, що стало українським мемом під час повномасштабного вторгнення, завдяки аеродрому, який ЗСУ неодноразово знищували. В Чорнобаївці російські окупанти накопичували техніку та особовий склад, проте періодично ЗСУ їх нищили. Такий стан справ демонструє бездарність російського командування та стійкість українського спротиву [Генштаб ЗСУ показав, який вигляд зараз має легендарна Чорнобаївка. Армія Inform. 8 січня 2023].

Від семантичного неологізму *Чорнобаївка*, утворилося дієслово – *Чорнобайти*, марнувати силу і час, без будь-якого очевидного результату. *Чорнобайти* (від *Чорнобаївка*) означає робити одне і те ж саме, не отримуючи іншого результату та страждати через це (ставати на ті ж самі граблі) (Україна 24 онлайн. Прямий ефір. 28 березня 2022 р.).

За аналогією з новотвором *Чорнобаївка* виникла нова ЛО *Змієбаївка*. Наприклад:

«*Змієбаївка*» триватиме, поки окупанти не розблокують порти України – ГУР МОУ (Defense Express. 13 травня 2022). Керівник Головного управління розвідки Міноборони України, генерал-майор Кирило Буданов, заявив, що Україна боротиметься за острів Зміїний стільки, скільки це буде потрібно. ЛО *Змієбаївка* утворене за вже утвореною словотвірною моделлю *Чорнобаївка* і означає – битись за острів Зміїний стільки часу, скільки буде потрібно.

Групи людей представлені такими ЛО (3): *кадірівці*, *рашисти*, *орки* тощо.

Вторгнення Росії, день дев'ятий. Сили окупантів закінчуються, кадірівці захопили найбільшу АЕС у Європі (Сьогодні. 04.02. 2022). *Кадірівці* – назва членів парамілітарних підрозділів, які підтримують колишнього президента Чечні Ахмата Кадірова. Згодом так стали називати людей, що виконують функції особистої охорони (гвардії) президента Чечні Рамзана Кадірова.

Аналогічно з'явилося слово *рашисти*:

Рашисти продовжують зазнавати втрат на полі бою, втрачаючи все більше бронетехніки, літаків та гелікоптерів (Поблизу Херсону українські воїни знищили від 30 гелікоптерів рашистів – Командування МП ВМС ЗСУ. Defense Express. 07.03.2022). ЛО *рашисти* виникла від англійського відповідника Russia зі значенням Росія, тому росіян, з початку російської агресії 2014 року почали називати *рашисти*. Слово має пейоративне забарвлення.

Висновки дослідження. На кожному етапі розвитку суспільства з'являються ті або інші сфери життя, які розвиваються найбільш динамічно. Сферами найактивніших запозичень стали: економіка, фінанси, інформаційні технології, суспільна та політична сфери, що дали імпульс для появи значної кількості інновацій упродовж останнього десятиліття. Вважаємо, що така тенденція збережеться.

Українська мова зазнає змін, що віддзеркалює її характер. Зміни виникають під впливом соціально-вагомих подій, таких як глобалізація, розвиток політичної, економічної, соціальної сфер, війни. Новотвори, описані у статті, мають переважно емоційне забарвлення (у термінах добра-зла). Описані зміни підтверджують той факт, що мова – динамічна система, які віддзеркалює зміни суспільно-політичного життя.

Поширення англіцизмів – об'єктивний процес. Англійський світ випереджає решту країн у культурному й економічному розвитку, тож не дивно, що переважна більшість нових слів виникає в англійській мові й далі поширюється по всьому світові, потрапляючи і в українську.

Лексичні зміни приводять до розширення словникового складу сучасної української мови, її збагачення та розвитку. Водночас, неконтрольоване використання запозичень призводить до забруднення мови, вихолощення культурної та національної ідентичності.

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні англійських запозичень у різних сферах суспільно-політичного життя України, їхніх семантичних, морфологічних і структурних особливостей.

Література:

- Архипенко Л.М. Іншомовні лексичні запозичення в українській мові : етапи і ступені адаптації (на матеріалі англіцизмів у пресі кінця ХХ – початку ХХІ ст.) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н.: спец. 10.02.01 “Українська мова”. – Харків, 2004. – 20 с.
- Битківська Я.В. Тенденції засвоєння та розвитку семантики англіцизмів у сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н.: спец. 10.02.01 “Українська мова”. – Івано-Франківськ, 2008. – 20 с.
- Боева Е.В. Специфіка функційної парадигми англіцизмів у сучасному медійному дискурсі // Молодий вчений. 2018. № 9.1 (61.1). – С. 13-16.
- Генштаб ЗСУ показав, який вигляд зараз має легендарна Чорнобаївка. Армія Inform. 8 січня 2023. Режим доступу до джерела: <https://armyinform.com.ua/2023/01/08/genshtab-zsu-pokazav-yak-zaraz-vyglyadaye-legendarna-chornobayivka/>
- Дьолог О.С. Англійські запозичення в сучасній українській економічній термінології // Закарпатські філологічні студії. – 2019. – Вип. 8(1). – С. 12-17. Режим доступу: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/8/part_2/4.pdf
- Есенова Е.Й. Англіцизми та їх роль у поповненні лексичного складу української мови // Сучасні дослідження з іноземної філології. – 2017. – Вип. 15. – С. 50-54.
- Козуб, Л.С. Особливості використання англіцизмів у сучасній українській мові // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 2017, 26 (2), 40-42.
- Коробова І.О. Лексико-семантичне освоєння новітніх англіцизмів у сучасній українській мові // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія. Том 22 № 1 (2019). С. 109-122. <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2019.170207>
- Мартінова, Т.І., Кукушкін В.В. Англіцизми у сучасній українській мові // Закарпатські філологічні студії. – Ужгород: Вид. дім «Гельветика». – 2023. – Т. 1, Вип. 28. – С. 56-59. Режим доступу до джерела: http://zfs-journal.uzhnu.uz.ua/archive/28/part_1/10.pdf
- Лисак Л., Беркешук І., Волотовська Т. Структурно-семантичний аналіз нових запозичень в українській мові в контексті глобалізації // Вісник науки та освіти. Квітень 2025. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3\(33\)-382-394](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-3(33)-382-394)
- Молоткіна Ю.О. Мовні та позамовні причини проникнення англіцизмів у сучасну українську мову // Соціум. Документ. Комунікація. – Вип. 2, 2016. – С.112-124. Режим доступу до джерела: https://sdc-journal.com.ua/web/uploads/pdf/SDC_2016_2_-112-124.pdf
- Петришин О. Л. Новітні англійські запозичення як засіб міжкультурної комунікації // Young Scientist. 2018. № 3.1 (55.1). Режим доступу до джерела: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/3.1/33.pdf>
- Попова Н. Англіцизми та аспекти їх засвоєння в сучасній українській мові // Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство. – 2005. – 1 (13). – С. 338-344.
- Саприкіна О., Заводна Л., Мазурок М. Лексичні англіцизми як показник сучасних модних тенденцій в українській мові // New pedagogical thought. October 2024. 119(3):44-48. <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-119-3-44-48>
- Федорець С. А. Англійські запозичення в мові сучасної української реклами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н.: спец. 10.02.01 “Українська мова”. – Харків, 2005. – 20 с.
- Худолій А.О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ ст. Монографія. – Острого: Вид-во Острозької академії, 2006. – 368 с.

17. Farion I. New Anglicisms in the Ukrainian Language: Social Internet Communication Context. In book: Developments in Information and Knowledge Management Systems for Business Applications. April 2023. https://doi.org/10.1007/978-3-031-27506-7_6
18. Fornalchuk H. Impact of borrowings and neologisms on the Ukrainian language through the press. The Ivan Franko National University in Lviv // Visnyk of the Lviv University. Series Foreign Languages. 2012. Issue 19. P. 248-251.
19. Hryshchenko O.V., Strutynska T.R., Svitlytska V.R. The influence of anglicisms on modern Ukrainian language in social networks and digital communications // Scientific notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series Philology, Journalism. 1(2):1-9. January 2025. <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.2.1/01>
20. Оприг, М.В. Anglicisms in Ukrainians' internet communication / М. В. Оприг, С. Р. Dobrovolska, С. В. Panchyshyn // Закарпатські філологічні студії / редкол.: І. М. Зимомря (голов. ред.), М. М. Палінчак, Ю. М. Бідзіля та ін. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», – 2022. – Т. 1, Вип. 21. – С. 253-258.
21. Pavelkiv K. The influence of anglicisms on the modern Ukrainian language: areas of penetration // Humanities science current issues. Jan. 2023 2(63):125-130. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/63-2-21>
22. Peacock E. National identity and language: Class differences among youth in western Ukraine // Global Studies of Childhood. – 2015, Vol. 5(1) 59–73. <https://doi.org/10.1177/2043610615573380>
23. Taylor F. Exorcising Hitler: The Occupation and Denazification of Germany. Bloomsbury Publishing, 2011. P. 253–254.

Список джерел ілюстративного матеріалу

1. Бережанський І. Серіал «Чорнобаївка»: ЗСУ в 16-й раз розбили окупантів. *TCH*. 18.04.2022. Режим доступу: <https://tsn.ua/ato/serial-chornobayivka-zsu-v-16-y-raz-rozbili-okupantiv-2039665.html>
2. Ведмеденко І. *УНІАН*. 23.12.2025. Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/transport/naybilshiy-loukoster-v-yevropi-oshttrafuvali-na-255-milyoniv-viyavleno-zlovzhivannya-13235007.html>
3. Вторгнення Росії день дев'ятий. *Сьогодні*. 04.02. 2022. Режим доступу: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/vtorzhenie-rossiiden-devyaty-1606754.html>
4. Гаманець Litecoin. Exbase. Режим доступу: <https://exbase.io/uk/litecoin>
5. Гончар І. Підсумки мирних перемовин у США, заяви Трампа: головне за ніч. *Главком*. 1 грудня 2025. Режим доступу до джерела: <https://glavcom.ua/country/incidents/pidsumki-mirnih-peremovin-u-ssha-zajavi-trampa-holovne-za-nich-1090890.html>
6. Дацюк С. Що робити з порохоботами? *Українська правда*. 26 квітня 2019. Режим доступу до джерела: https://blogs.pravda.com.ua/authors/datsuk/5cc2c37d58f0c/page_8/
7. Зеленський відповів на фейк РФ про хіматаки. *Сьогодні*. 11.03.2022. Режим доступу: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/ukraine/vy-reshili-provesti-dehimizaciyu-ukrainy-zelenskiy-o-feyke-rf-o-himatakah-1608093.html>
8. «Змієбаївка» триватиме, поки окупанти не розблокують порти України – ГУР МОУ. *Defense Express*. 13 травня 2022. Режим доступу до джерела: https://defence-ua.com/army_and_war/zmihebajivka-trivatime_poki_okupanti_ne_rozblokujut_porti_ukrajini_gur-mou-7340.html
9. Кабмін запускає гранти для фрілансерів та креативних компаній: як отримати до 1 млн грн. *Business org.ua*. 27.08.2025. Режим доступу: <https://business.org.ua/fop/kabmin-zapuskaie-hranty-dlia-frilanseriv-ta-kreatyvnykh-kompaniy-iak-otrymaty-do-1-mln-hrn/>
10. Кінець тіньовим схемам – українцям готують нові законодавчі зміни для ріелторів. *Business org.ua*. 16.09.2025. Режим доступу: <https://business.org.ua/realty/kinets-tinovym-skhemam-ukraintsiyam-hotuiut-novi-zakonodavchi-zminy-dlia-rieltoriv/>
11. Колесник І. Гроші з повітря. Скільки можна заробити з кешбеку і хто платить за щедрість. *Liga.net*. 05.12.2025. Режим доступу: <https://finance.liga.net/ua/bank/article/hroshi-z-povitria-skilky-mozhna-zarobyty-z-keshbeku-i-khto-platyt-za-shchedrist>
12. Крижний А. Срібло пробиває \$75, золото й платина оновлюють рекорди. *Економічна правда*. 26 грудня 2025. Режим доступу: <https://pravda.com.ua/finances/sriblo-vpershe-perevishchilo-75-zoloto-y-platina-onovili-istorichni-maksimumi-815896>
13. Мазіна Н. Я достатньо доросла, щоб витримати твоє горе. Як працюють доули смерті в Україні. *Hromadske*. 31 жовтня 2024. Режим доступу: <https://hromadske.ua/suspilstvo/233511-ia-dostatnyo-dorosla-shchob-vytrymaty-tvoye-hore-iak-pratsiuiut-douly-smerti-v-ukrayini>
14. Озгур І. Долар під загрозою: американська валюта готується до найгіршого року з 2017-го. *Главком*. 25 грудня 2025. Режим доступу до джерела: <https://glavcom.ua/world/world-economy/dolar-pid-zahrozoju-amerikanska-valjuta-hotujetsja-do-najhirshoho-roku-z-2017-ho-1094748.html>
15. Олешук П. Що має на увазі Путін, говорячи про «денацифікацію» України. *NV*. 4 березня 2022. Режим доступу: <https://nv.ua/ukr/opinion/putin-hoche-znishchiti-ukrajinciv-pro-shcho-govorit-denacifikaciya-ukrajini-viyna-nato-ostanni-novini-50222077.html>
16. Орендує окремі апартаменти в мережі Co-living One. *Co-living One*. 26.12.2025. Режим доступу: <https://www.coliving1.com.ua/>
17. Поблизу Херсону українські війни знищили від 30 гелікоптерів рашистів. Командування МП ВМС ЗСУ. *Defense Express*. 07.03.2022. Режим доступу: https://defence-ua.com/news/poblizu_hersonu_ukrajinski_vojini_znishchili_vid_30_gelikopteriv_rashistiv_komanduvannya_mp_vms_zsu-6313.html
18. Путін заявив, що знищення військової інфраструктури України «практично завершено». *Радіо Свобода*. 05.03.2022. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-putin-ukraina/31737699.html>
19. 5 вдалих прикладів чат-ботів у медіа. *Інтерньюз Україна*. 11 вересня 2019. Режим доступу: <https://internews.ua/opportunity/chatbots>
20. Реабілітація воїнів – безпека країни: про що говорили на III щорічній конференції RECOVER TOGETHER. *Liga.net*. 28.12.2025. Режим доступу: <https://life.liga.net/all/press-release/reabilitatsiia-voiniv-bezpeka-krainy-pro-shcho-hovoryly-na-iii-shchorichnij-konferentsii-recover-together>
21. Сніцарчук О. «Міндичгейт» і політична криза на тлі наступу Росії. Як корупційний скандал вдарив по Україні і Зеленському? *Радіо Свобода*. 21 листопада 2025. Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/haran-mindichhey-zelenskiy-yermak/33597518.html>
22. Стартував різдвяний розпродаж мерча «Української правди». *Українська правда*. 17 грудня, 2025. Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/12/17/8012254/>
23. Туча О. Зробити український код відомим на весь світ: як працює маркетплейс IT-компаній CodeUA. *Liga.net*. 06.12.2025. Режим доступу: <https://tech.liga.net/ua/startups/article/zrobyty-ukrainskyi-kod-vidomym-na-ves-svit-iak-pratsiuiie-marktpleis-it-kompanii-codeua>
24. Україна 24 онлайн. *Прямий ефір*. 28 березня 2022 р. Режим доступу до джерела: <https://www.youtube.com/watch?v=IgSn1Z2rq6E>
25. Ціна Bitcoin (BTC). *Binance*. 06.12.2025. Режим доступу: <https://www.binance.com/uk-UA/price/bitcoin>
26. Шевченко Л. Як українці з Jetbeep створили поштомати, що ун'ятеро-вдештеро дешевші за європейські. *Liga.net*. 06.12.2025. Режим доступу: <https://tech.liga.net/ua/startups/article/yak-ukraintsi-z-jetbeep-stvoryly-poshtomaty-shcho-u-5-10-raziv-deshevshi-z-evropeiskimi>
27. Шевченко Л. Мобілізація опинилася на першому місці серед ризиків українських стартапів – дослідження. *Liga.net*. 29.11.2025. Режим доступу: <https://tech.liga.net/ua/startups/novosti/mobilizatsiia-opynylasia-na-pershomu-mistsi-sered-ryzykiv-ukrainskykh-startapiv-doslidzhennia>